

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО

УДК 347.4(045)

Владикін О.Н.,
здобувач

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗІРВАННЯ (ПРИПИНЕННЯ) ДОГОВОРУ ПРО НАДАННЯ ПОСЛУГ ЕЛЕКТРОЗВ'ЯЗКУ

У роботі розглянуті основні положення законодавчого регулювання розірвання (припинення) договору про надання послуг електрозв'язку. За результатами проведеного дослідження, розроблені теоретичні положення, спрямовані на обґрунтування практичних рекомендацій щодо вдосконалення правових норм, що регулюють розірвання (припинення) договору про надання послуг електрозв'язку. Визначені перспективні напрями подальших розвідок з досліджуваних питань.

Ключові слова: послуги зв'язок, договір, розірвання договору.

У цивілізованому суспільстві досить важлива роль належить договору як регулятору соціально-економічних відносин [1, с.292]. Започаткування договірної регулювання відносин з надання послуг електрозв'язку та власне практика укладення договорів у цій галузі є для України порівняно новими. Донедавна відносини з надання послуг електрозв'язку не підпадали під дію норм договірної права. У той же час, договори про надання послуг електрозв'язку нерідко припиняються до спливу строку, на який вони були укладені. Відтак існує потреба у належному та ефективному врегулюванні відносин, що виникають у зв'язку зі зміною та розірванням даного виду договорів.

Дослідження цієї проблематики дозволить сформулювати пропозиції, які будуть сприяти підвищенню ефективності правового регулювання досліджуваного виду цивільних відносин. Зокрема, йдеться про необхідність більш детального правового врегулювання відносин, пов'язаних з припиненням договору про надання послуг електрозв'язку та внесенням до нього змін.

Викладене, на нашу думку, є підставою для твердження про те, що обрана проблематика наразі є актуальною.

Проблема динаміки, зокрема припинення цивільних правовідносин, у тому числі договірних зобов'язань, уже досліджувалась в українській цивілістичній літературі (Дзерой О.В., Блащук

А. М., Міхно О. І. та іншими). Але в наукових працях названих авторів досліджувались лише загальні проблеми припинення договорів.

Зважаючи на викладене, ми вважаємо, що теоретичні питання нормативного регулювання порядку розірвання (припинення) договору про надання послуг електрозв'язку в Україні потребують додаткового наукового аналізу.

Основними завданнями, розв'язанню яких присвячена дана стаття, є наступні.

1. Розглянути основні положення законодавчого регулювання розірвання (припинення) договору про надання послуг електрозв'язку.

2. За результатами проведеного дослідження, розробити теоретичні положення, спрямовані на обґрунтування практичних рекомендацій щодо вдосконалення правових норм, що регулюють розірвання (припинення) договору про надання послуг електрозв'язку.

3. Визначити перспективні напрями подальших розвідок з досліджуваних питань.

Правове регулювання відносин у галузі електрозв'язку здійснюється за допомогою значної кількості нормативно-правових актів. Окремі питання договірної оформлення відносин урегульовуються такими документами, як Цивільний кодекс України, Господарський кодекс України, Закони України «Про телекомунікації», «Про захист прав споживачів», Правилами надання та отримання телекомуніка-

ційних послуг, що затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 11 квітня 2012 року № 295, рішенням Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації від 29.11.2012 №624 «Про затвердження Основних вимог до договору про надання телекомунікаційних послуг та визнання таким, що втратило чинність, рішення НКРЗ від 26.03.2009 №1420» тощо.

Крім того, правові норми про порядок надання послуг зв'язку містяться й в інших актах цивільного законодавства. Тому складається враження, що відносини у галузі електрозв'язку врегульовані досить повно. Але цього не можна сказати про регулювання розірвання договору про надання послуг зв'язку, наслідків його розірвання.

Договір про надання послуг електрозв'язку є окремим видом цивільно-правових договорів, який поєднує як загальні ознаки, властиві будь-якому цивільно-правовому договору про надання послуг, так і особливі, оскільки такий договір є різновидом договору про надання послуг.

Відтак, до даного виду договорів можуть бути застосовані положення статті 907 Цивільного кодексу України [2], якою врегульовані питання розірвання договорів про надання послуг.

Згідно із вказаною статтею, договір про надання послуг може бути розірваний, у тому числі шляхом односторонньої відмови від договору, в порядку та на підставах, встановлених ЦК України, іншим законом або за домовленістю сторін. Порядок і наслідки розірвання договору про надання послуг визначаються домовленістю сторін або законом.

Поряд із цим, у відповідності із п. 1.5. Основних вимог до договору про надання телекомунікаційних послуг, затверджених рішенням Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації від 29.11.2012 №624 [3], питання, що виникають під час укладення, виконання, зміни, розірвання договору і не врегульовані ним, регулюються Цивільним кодексом України, Господарським кодексом України, Законом України «Про телекомунікації», Правилами надання та отримання телекомунікаційних послуг, що затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 11 квітня 2012 року № 295, цими Вимогами та іншими нормативно-правовими актами.

Слід зазначити, що в науковій літературі останнього часу активізувалася дискусія щодо співвідношення термінів «закон» і «законодавство». Але у сфері дії цивільного законодавства сам законодавець дав чітку відповідь на запитання про співвідношення цих термінів. Ст. 4 ЦК визначає склад актів, які охоплюються поняттям законодавства, а під законом у цій статті розуміються нормативно-правові акти, прийняті Верховною Радою та підписані Президентом України в порядку, встановленому для прийняття та підписання законів.

Викладене свідчить про недосконалість чинної редакції статті 907 ЦК України, оскільки до нормативних актів, якими врегульовані питання, що виникають під час укладення, виконання, зміни, розірвання договору про надання послуг електрозв'язку, фактично входять також підзаконні нормативні документи, вимоги яких носять загальнообов'язковий характер.

Так, значна частина питань, пов'язаних із розірванням договору про надання послуг електрозв'язку, наразі врегульована положеннями Правил надання та отримання телекомунікаційних послуг, що затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 11 квітня 2012 року № 295 [4].

Згідно із п. 49 Правил [4], у разі зміни умов надання послуг, зміни тарифів, тарифних планів на послуги (пакети послуг), що надаються споживачеві, оператор телекомунікацій повинен запропонувати споживачеві безоплатно обрати будь-який інший доступний для підключення тарифний план на момент запровадження зазначених змін, а у разі відмови абонента від отримання послуг за зміненим тарифом – достроково розірвати договір.

У відповідності із п. 55 Правил [4], припинення надання послуг (послуги) може здійснюватися оператором, провайдером у разі припинення відповідно до законодавства дії договору, в тому числі його дострокового розірвання, або внесення до договору змін щодо припинення надання однієї чи кількох послуг, замовлених абонентом:

1) за письмовою заявою абонента у строк, що не перевищує семи календарних днів з моменту отримання оператором заяви, якщо більший строк не зазначений у заяві;

2) за ініціативою оператора, провайдера у разі непогашення заборгованості з оплати послуг у

строк, зазначений у попередженні оператора, провайдера; коли абонент протягом не менш як трьох місяців з моменту активації картки та/або останнього сеансу отримання послуги не користувався послугами, на які не нараховується щомісячна плата та які потребують постійного використання додаткових ресурсів телекомунікаційних мереж (для послуг рухомого (мобільного) зв'язку), за умови попередження абонента не менш як за десять робочих днів; зафіксованого відповідно до законодавства факту порушення споживачем вимог підпунктів 2-5, 9, 13 і 14 пункту 36 Правил [4]; порушення умов договору у випадках і порядку, визначених договором відповідно до законодавства; припинення діяльності з надання послуг з попередженням НКРЗІ і споживачів не пізніше ніж за три місяці до припинення.

Згідно із п. 76 Правил [4], оператор, провайдер зобов'язаний повернути споживачеві невикористані кошти за його письмовою заявою або без заяви у випадку отримання послуг у пунктах колективного користування у разі припинення (розірвання, закінчення строку дії) договору, крім випадків закінчення строку позовної давності.

У відповідності до п. 79 Правил [4], у разі закінчення строку дії договору або його розірвання споживач повинен здійснити розрахунок за отримані послуги, а оператор, провайдер - повернути споживачеві невикористані кошти в строк, що не перевищує 30 календарних днів з моменту письмового звернення споживача, з урахуванням вимог пункту 76 цих Правил.

Частина вимог щодо розірвання договору про надання послуг електрозв'язку міститься також у рішенні Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації від 29.11.2012 №624 «Про затвердження Основних вимог до договору про надання телекомунікаційних послуг та визнання таким, що втратило чинність, рішення НКРЗ від 26.03.2009 №1420» [3].

Зокрема, однією із обов'язкових вимог до змісту договору про надання послуг електро-зв'язку визначено закріплення у ньому порядку розгляду спорів, що можуть виникнути між сторонами в процесі виконання, зміни чи розірвання договору; строку дії договору, внесення змін та припинення його дії (п. 3.1. Основних вимог [3]).

Серед прав споживача, у договорі обов'язково

має бути зазначено дострокове розірвання договору на письмову вимогу споживача за умови попередження ним оператора, провайдера у визначений у договорі строк, але не пізніше ніж за 30 календарних днів (п. 3.6.3. Основних вимог [3]).

Пунктом 3.9. Основних вимог [3] встановлена необхідність включення до договору положень, що стосуються строку дії договору, внесення змін та припинення його дії. Зокрема, у договорі зазначаються строк дії договору та умови його продовження (продлонгації); наводиться перелік підстав для зміни та припинення (розірвання) договору, дії сторін у разі прийняття рішення про дострокове припинення дії договору.

Згідно із Основними вимогами [3], серед умов дострокового припинення дії договору мають бути визначені умови, пов'язані з анулюванням, недійсністю, закінченням строку дії ліцензії на здійснення відповідного виду господарської діяльності у сфері телекомунікацій чи на користування радіочастотним ресурсом, а також із заборгованістю споживача за надані послуги.

Слід зазначити, що коли участь однієї із сторін у договорі стає неможливою, договір не може залишатися чинним. Тому, на нашу думку, існує необхідність зазначити серед підстав припинення договору про надання послуг електрозв'язку не лише анулювання, недійсність, закінчення строку дії ліцензії на здійснення відповідного виду господарської діяльності у сфері телекомунікацій чи на користування радіочастотним ресурсом, а також смерть абонента – фізичної особи чи втрата нею дієздатності.

За результатами проведеного дослідження, можемо дійти обґрунтованого висновку про те, що припинення договору про надання послуг електрозв'язку регулюється спеціальними правилами, встановленими для даного виду договорів.

Разом з тим, загальні норми, встановлені Цивільним кодексом України з метою регулювання будь-яких договірних відносин, повинні охоплювати всі умови, підстави та порядок припинення договорів про надання послуг електрозв'язку. Такі норми повинні розглядатися як основоположні правила [5, с.55].

У свою чергу, спеціальні норми повинні конкретизувати загальні норми, доповнювати їх, а в деяких випадках встановлювати вилучення із загальних норм, виходячи з особливостей договору про надання послуг електрозв'язку.

У той же час, проведене нами дослідження свідчить про наявність окремих проблемних питань з даної проблематики, врегулювання яких потребує внесення змін до чинного законодавства.

Нами були розглянуті основні положення законодавчого регулювання розірвання (припинення) договору про надання послуг електрозв'язку. За результатами проведеного дослідження, розроблені теоретичні положення, спрямовані на обґрунтування практичних рекомендацій щодо вдосконалення правових норм, що регулюють розірвання (припинення) договору про надання послуг електрозв'язку.

Враховуючи отримані результати, основними напрямками розвитку положень даного дослідження ми вважаємо науковий аналіз відповідальності сторін за договором про надання послуг електрозв'язку.

Література

1. *Бахрієва З. Р.* Припинення договору страхування та його наслідки / З. Р. Бахрієва // *Учёные*

записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского. – 2010. – № 2. – С. 292-299.

2. *Цивільний кодекс України* : Закон України від 16 січня 2003 р. № 435 – IV // *Голос України*. – 2003. – № 45 (зі змінами).

3. *Про затвердження Основних вимог до договору про надання телекомунікаційних послуг та визнання таким, що втратило чинність, рішення НКРЗ від 26.03.2009 №1420* : рішення Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації від 29.11.2012 №624 // *Офіційний вісник України*. – 2012. – № 100. – С. 410.

4. *Про затвердження Правил надання та отримання телекомунікаційних послуг* : Постанова Кабінету Міністрів України від 11 квітня 2012 р. № 295 // *Офіційний вісник України*. – 2012. – № 29. – С. 21 (зі змінами).

5. *Бахрієва З. Р.* До проблеми правового регулювання припинення цивільних договорів / З. Р. Бахрієва // *Юридична наука*. – 2011. – № 2. – С. 50-54.

О.Н. Владыкин

Правовое регулирование разрыва (прикращения) договора о предоставлении услуг электросвязи

В работе рассмотрены основные положения законодательного регулирования расторжения договора о предоставлении услуг электросвязи. По результатам проведенного исследования, разработаны теоретические положения, направленные на обоснование практических рекомендаций по совершенствованию правовых норм, регулирующих расторжение договора о предоставлении услуг электросвязи. Определены перспективные направления дальнейших исследований по рассмотренным вопросам.

Ключевые слова: услуги связи, договор, расторжение договора.

O. Vladykin

Legal regulation of recession from a contract (termination) for providing telecommunication services.

The paper describes the main provisions of a legislative regulation of termination of contract for the provision of telecommunications services. According to the results of the study, developed the theoretical provisions to justify practical recommendations for improving the legal rules governing the termination of the contract for the provision of telecommunications services. Identified areas for further research on the issues discussed.

Keywords: communications services contract, legal nature, termination of the contract.